

Boomcontrole

door: Yvonne van Andel

Het Arboretum Oudenbosch vervult haar wettelijke zorgplicht voor zijn bomen door ze regelmatig en systematisch te laten beoordelen door gecertificeerde boominspecteurs. Deze inspecteurs maken gebruik van de Visual Tree Assessment methode (VTA-methode). Dat is het systematisch kijken naar gebreken aan de bomen. Indien het Arboretum de VTA-inspecties op juiste wijze uitvoert en op basis daarvan zonodig actie onderneemt, voldoet het Arboretum aan de wettelijke zorgplicht. Bomen van acht jaar en ouder worden eens in de vijf jaar gecontroleerd op gebreken. Bomen op een risicovolle locatie - langs paden die veel bewandeld worden - en grote oude monumentale bomen, worden zelfs elk jaar gecontroleerd. De zeer waardevolle bomen controleren we zelf ieder half jaar nog eens extra. Bomen die in slechte staat verkeren en hierdoor op termijn gevaar gaan opleveren voor hun omgeving, komen op de vellijst. Bij ernstige aantastingen waarbij direct gevaar voor de omgeving is, kan zelfs een noodkap volgen. Dat is een boom vellen zonder de kapvergunningprocedure te doorlopen.

Visual Tree Assessment (VTA-inspectie)

De VTA-methode wordt op dit moment in Nederland door boomeigenaren het meest gebruikt voor het beoordelen van gebreken van een boom. VTA-inspectie geeft een zo goed mogelijke indruk van de conditie, stabiliteit en veiligheid van de boom. Naast direct zichtbare afwijkingen is bij de VTA-inspectie ook veel aandacht voor biologische en mechanische ontwikkelingsaspecten van de boom. Alle VTA-inspectiegegevens moeten per individuele boom worden bijgehouden in een beheersysteem. Als er naar aanleiding van de visuele inspectie aanwijzingen zijn voor verborgen gebreken zal de boominspecteur met behulp van een prikstok en een schop kijken of de stam of de wortels rot zijn. Indien er nog steeds twijfel is, kan nader onderzoek worden gedaan naar bijvoorbeeld de stabiliteit of breukgevoeligheid van een boom.

Korsthoutschoolzwam (foto van internet)

De stabiliteit van een boom kan worden onderzocht met een trekproef. Met behulp van een kabel wordt dan een normale windbelasting op de boom nagebootst. Door de uitkomsten van de trekproef te extrapoleren naar bijvoorbeeld de kracht van een stevige rukwind, kan berekend worden of de betreffende boom het risico loopt om te waaien.

De breukgevoeligheid van een boom kan onderzocht worden met een Picus geluidstomograaf. De Picus-scan geeft een veel nauwkeuriger beeld van de omvang van een mogelijke aantasting, waardoor de kans verkleint dat een boom ten onrechte gekapt wordt. Met de Picus-scan worden geluidssignalen door het hout gezonden en opgevangen door sensoren die rond de stam zijn aangebracht. Aangezien aantastingen in de houtstructuur deze geluidsgolven met een andere snelheid doorgeven dan de gezonde houtdelen, geven die informatie over de kwaliteit van de stam en zware takken. Ook kunnen zo holtes en scheuren worden opgespoord. Speciale programmatuur vertaalt de gegevens in een driedimensionaal beeld. De verschillende snelheden waarmee de geluidssignalen door de boom heen gaan worden omgezet in verschillende kleurcoderingen; een bruine kleur geeft aan dat het hout van goede kwaliteit is, een paarse kleur geeft aan dat het hout al behoorlijk is afgebroken en een blauwe kleur geeft aan dat het hout zeer sterk is aangetast of dat er een holte in de stam zit. De voordelen van het werken met de Picus-scan, ten opzichte van andere methodes, is dat er nauwelijks schade aan de boom wordt veroorzaakt en dat het een duidelijk plaatje oplevert.

De bomenschouw 2011

Op 27 september 2011 maakte boominspecteur Wout Kromhout van Dendrologisch Adviesbureau "De Bosbeek" uit Ede, samen met Ria en mij een rondgang door het Arboretum.

Hier volgt een verslag van de bevindingen van deze rondgang en de acties die we vervolgens ondernomen hebben. We beginnen direct bij de poort. De vier net verworven Platanen (*Platanus x hispidia*) voor het toegangsgebouw zijn goed; alleen bij een boom het dichtst langs het pad van de Tivoli-tuin hangt een dikke dode tak over dit pad. Deze is er snel daarna uitgezaagd.

Oude bomen in het deel Patertuin

Op één boom na zijn hier geen directe problemen. Wel is de Rode paardenkastanje (*Aesculus x carnea*) met opvallende entplaats er slecht aan toe. De boom is boven de entplaats nagenoeg hol en kan daar afbreken. Met deze kennis zijn we later aan de slag gegaan. Allereerst moesten de zware, over het pad hangende takken eruit gezaagd worden om het gewicht eruit te halen. Deze boom is toen maar meteen boven

Rode paardenkastanje stam heeft holtes.

het holle stamgedeelte afgezaagd op 4 m hoogte. De holte is bewust gespaard als nestplaats voor uilen.

Aandachtsbomen in dit gebied waren er al. Het is het overwegen waard de Zomereik (*Quercus robur*), al enige jaren een boom waar extra aandacht voor is, een keer nader te laten onderzoeken.

De Paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) bij de hoek van het kerkhof heeft geen bloedingsziekte, maar heeft vocht verloren uit een inwendige spleet of holte. De boom is nog in goede conditie.

De Vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia*) zou geholpen zijn met een stormanker, om afscheuren van een zware tak te voorkomen. Dit is inmiddels aangebracht. Alle Lindes (*Tilia*) zijn goed, evenals de dikke Plataan (*Platanus x hispidus*) en de Treurbeuk (*Fagus sylvatica 'Pendula'*).

Oude bomen in de broedertuin, incl. de Beukencirkel
Hier zijn geen problemen, alleen alle wurgwortels bij de Beuken (*Fagus*) in de cirkel dienen eruit gezaagd te worden. Een wurgwortel is een grote oppervlaktewortel die om de stam heen is gaan groeien wegens gebrek aan groei ruimte in de ondergrond, omdat die ondoordringbaar is. De tweede boom in de cirkel is een extra aandachtsboom en moet over een half jaar opnieuw geïnspecteerd worden; nu is er nog geen valgevaar. Wel is rizomorf (dikke, op wortels lijkende myceliumdraden) van honingzwam aanwezig. Aantasting door reuzenzwam is al bekend. We moeten letten op porseleinzwam op de takken. Als die ontdekt wordt, gaat er een alarmfase in.

Er zijn geen problemen bij de bomen langs het kerkhof. Van de Lindes (*Tilia*) in de bomenrij bij het Mariabeeld zijn vijf exemplaren goed. De tweede in de rij, (*Tilia x europaea*) kan valgevaarlijk worden en komt dus op de vellijst. De diepere wortels zijn waarschijnlijk door honingzwam aangetast en in de oppervlakkige wortels zit duidelijke aantasting door korsthoutskoolzwam. Het advies luidt om zo snel mogelijk langs de buitenrand achter deze boom een snelgroeiende vervanger te planten om de beuken uit de cirkel te beschermen tegen de zon. Daar is inmiddels de Els *Alnus x spaethii* geplant. Zodra daar de groei goed inzet dienen we de Linde te rooien. Om de laan weer te herstellen moeten we een groot plantgat proberen te creëren en een in de kuip opgekweekte *Tilia* herplanten.

Europees deel

De oude bomen in het beekdal zijn allemaal goed. Bij de volgende snoeironde is het zaak om weer dood hout uit de Beuk (*Fagus sylvatica*) te laten halen. De grote Eik (*Quercus robur*) op het ronde pleintje is goed. De bomen in de weide zijn in orde en ook de *Quercus* in de houtwal.

Op het bouwterrein moeten we de bomen die blijven staan, beschermen tegen bouwschade! We mogen geen graafwerkzaamheden verrichten binnen twee meter van de stamvoet bij bomen die blijven. Bij verdere graafwerkzaamheden moet iemand aanwezig blijven om wortels af te zagen. En trekken aan wortels is ten strengste verboden!

Alle bomen in de Elzenlaan zijn zonder problemen. Na een vraag van onze kant is de aanbeveling om een Els (*Alnus*

incana) ter hoogte van de Haagbeuk (*Carpinus betulus* 'Fastigiata') te rooien.

In het Elzenverbond wordt geadviseerd de Zwarte els (*Alnus glutinosa* 'Laciniata') naar de buitenrand te verplaatsen. Verder is het advies om te rooien: een Els tussen de drie Vogelkers-stoelen (*Prunus padus*), een Es (*Fraxinus excelsior*) in de taxushaag en twee Esdoorns (*Acer pseudoplatanus*). Het derde exemplaar in de Taxushaag moeten we voorzien van een stormanker.

De Els (*Alnus monophylla*) dienen we te halveren door flink te snoeien. Al deze acties zijn nodig voor de expansie van de Varenbeuk (*Fagus sylvatica* 'Aspleniifolia') en de Noorse esdoorn (*Acer platanoides* 'Crimson King').

Van de Noorse esdoorn (*Acer platanoides* 'Cleveland') in de taxushaag moeten we de zuigers eruit halen en een nieuwe top aanbinden.

De Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) tussen de groep Wintereiken (*Quercus petraea*) dient geroid te worden en uit deze eiken moet het dood hout weggesnoeid worden.

De Witte abeel (*Populus alba* 'Pyramidalis') is goed. In dit gebied hebben we geen slechte dingen gezien.

Aandachtsboom bij de kop van de vijver is de Italiaanse populier (*Populus nigra* 'Italica'). Hij is in goede conditie. Er zit wel wat dood hout in dat in de volgende snoeironde verwijderd kan worden.

Het stormanker in de Zomereik (*Quercus robur*) in het talud van de Bansloot bij de kop van de vijver, moet van dichtbij gecontroleerd worden en eventueel vervangen worden.

Een van de Indische paardenkastanjes (*Aesculus indica*) - de eerste voor de houten brug - heeft bloedingsziekte. We moeten even afwachten hoe zich dit gaat ontwikkelen, is het advies.

Aesculus, geen bloedingsziekte, maar sapverlies.

Zelkova serrata stormschade

Aziatische collectie

De oude bomen rond de grot vertonen geen problemen. Ook in de *Viburnum*-hoek zijn de oude bomen zonder problemen. Voor een goede ontwikkeling van de Berk (*Betula ermani*) moeten we de kroon vrijmaken; die begint scheef te gaan. De Veldesdoorn (*Acer campestre*) die ervoor staat, moeten we snoeien.

In AZ. ZW2 wordt geadviseerd de gehalveerde *Zelkova serrata*, die stormschade had enige weken voor deze inspectie, toch maar te rooien en de *Tetradium daniellii* daarheen te verhuizen. Ook de andere *Zelkova* kan beter vervangen worden. Die kan niet uitgroeien vanwege de Lindelaan (*Tilia*). Verder zijn hier alle bomen goed bevonden.

Amerikaanse collectie

In vak B is de grote Acacia (*Robinia pseudoacacia*) aan het afsterven. Deze is nu al geroid. In Vak J komt de Pluimes (*Fraxinus ornus* 'Arie Peters') op de vellijst om de Amerikaanse linde (*Tilia americana*) en de Suikeressdoorn (*Acer saccharum*) de ruimte te geven.

Veel van de genoemde maatregelen zijn nu (april 2012) al genomen. Er is door onze vaste tuinmedewerkers weer hard aan gewerkt deze winter.

